

већ ће, напротив, окренути очи ка Европи, и баш од ње ће тражити заштиту од Русије, која их је наводно ослободила у себичне сврхе. Ове речи су заиста пророчанске. Године 2014. често су цитиране у вези са догађајима у Украјини и на Донбасу.

Као што видите, филозофија рата Достојевског није случајна, ситуациона. Она је добро осмишљена позиција. Достојевски је разрађује, формулише и објављује неколико година. Достојевски је заинтересован за рат на исти начин на који ће за њега бити заинтересовани његови наследници: Николај Берђајев, Сергеј Булгаков, Иван Иљин, по много чему Владимир Соловјов. Ако упоредимо западњачке, дуго популарне концепције „праведног рата” са визијама рата Достојевског, Берђајева, Булгакова, Иљина, онда је, наравно, то само дечје брбљање, игра филозофије, али не и филозофије.

Достојевског, заиста, занима рат у његовој моралној димензији, егзистенцијалној, на историозофском, глобалном нивоу; рат као окончање најозбиљнијих онтолошких питања, рат као катаклизма која треба да доврши најважније процесе у историји човечанства; с друге стране, рат га брине као простор ризика, као гранична ситуација; рат који се огледа у људском срцу. У размишљањима о рату спајају се Достојевски империјални филозоф, заинтересован за судбину отаџбине, и Достојевски егзистенцијалистички филозоф, који се посебно интересује за приватну личност.

Наш табор патриота се фокусира на Достојевског конзервативца који говори о историји, о ратовима, а наш либерални табор, кад говори о Достојевском, иако се то све ређе дешава, убеђује нас да је Достојевски – апологета човека. У ствари, у овоме нема контрадикције. То се најбоље види управо у питању рата. Достојевски-империјалиста говори исто што и Достојевски-егзистенцијалиста.

АКУЊИН – ЛИЦЕМЕРНИ ГРУЗИН, ВЕОМА ПОШТЕНИ РУС

Пише: Артјом Канајев

Бориса Акуњина обично критикују као историчара, како међу академцима, тако и међу историјским публицистима и писцима. Па и обичним добричинама Акуњин-историчар некако не иде баш најбоље. Из неког разлога људи не воле кад се велика књига са прелепом речју „историја” у наслову напише само да би их њоме јаче лупили по глави.

На пример, Захар Прилепин је недавно на свом Телеграм каналу пецнуо Акуњина: „Акуњин је, наравно, јединствена особа. Написао је некакву незамисливу вишетомну књигу о историји

Русије, која се за разлику од Соловјева, Кључевског и Робакова, природно налази свуда – а притом, аутор у историји Русије баш ништа није разумео. То је посебан таленат, редак, невероватан.”

Није то без разлога: писац праве историје Русије одлучио је још и да постане коаутор Фондације „Права Русија”, чији се циљеви у нашем контексту могу наслутити и без најмање помоћи Гугла. Чак је и фондација – „права”! И хајп, и опет име Акуњина на уснама јавности. Иако би нам се већ морало смучити бескрајно дизање галаме око акуњинске историје, ништа мање стварне од прве научне историје једног рата коју је написао други познати аутор.

Међутим, Захар Прилепин је у својој новинарској шали нехотице заобишао много страшнију особину писца. Да – страшну особину Акуњина управо као писца. Борис Акуњин је, на неки начин, главна тајна сопствених детектива. Јер он пре свега у њима уопште ништа није разумео. Како је то могуће? Заиста, мистерија.

Па добро, посао историчара је, пре свега, рад, лако је заборавити много свеже добијених података и залутати у фактури. Па и значења ове фактуре могу испасти, на крају крајева, веома различита. Значења Новгорода, Галиције-Волиња, Владимира, Орде... И најлењији посао историчара је тежак, поготово ако је ваша делатност компликована радом савременог политичара с поштем лицем.

Тачније: политичара који активно ради на подршци поштењу свог образа. Ко све није писао на тему Акуњиновог убитачног лицемерја на примеру руско-грузијског сукоба и његовог поређења са даљим сукобима. Историчар и публициста Даниил Красников у тексту „Акуњин је лицемерни Грузин и веома поштен Рус” приметио је са каквим забавним скептицизмом Акуњин третира прилично објективне податке о грузијским зверствима почињеним над Осетима, али и колико је спонтано и категорички прихватио и прихвата било које, чак и најнепроверљивије замерке на рачун Руса.

Акуњин је одувек поседовао вишак сличног политичког лицемерја. Наклоност према изопачености на телу либералне идеологије, изопачености званој „руски либерализам”, и онтолошки несвојствена колико-толико мудрому писцу и мислиоцу, тера га да се периодично претвара у карикатуру нивоа Латињине која интервјуише Арестовича.

На фону патолошких поједностављивања која обустимају Акуњинову мисао на овој клизавој стази, понекад се чак чини да сопствене књиге са иоле сложеним порукама није писао он. (Или смо то ми склони претераном романтизовању пишчевог ума?)

Подсетимо се можда најзанимљивијег лајтмотива романа „Ахилова смрт”. Покушајмо, дакле, без спојера – готово без имена:

Ераст Фандорин у једном од својих истраживања открива дворску интригу која је довела до погибије локалног „Ахила”, који је недавно на необичан начин ослободио једну источноевропску државу, али крајње непромишљено налетео на не сасвим војничко поље завичајне империје – спотакао се и петом нагазио на политичку стрелу, ако развијемо једну од снажних ауторских метафора.

Фандорин сазнаје да иза убиства, наравно, стоје моћници овога света, и то не само јаки већ директни рођаци још моћнијих овога света, који седе на трону њихове матичне Империје.

И... кад се све то заврши, кад се оконча борба са главним антагонистом-извршиоцем убиства тог „Ахила”, кад је на помолу хепиенд, и кад овај исти „енд” постане још више „хепи” – Фандорин добија понуду. Понуду која се не може одбити, али захваљујући којој се није морало одрицати од Отаџбине. Иако је из неког разлога скоро, скоро па морало, штавише, због дворских интрига владара ове Отаџбине и, заправо, њихових индиректних послодаваца.

Фандорин је пажљиво замољен да ћути о тужном сазнању које има. А у замену за ово, да мирно настави живот у својој родној Империји. Да живи и служи. Њему се то нуди пријатељски, на коректан, не нарочито претећи, забаван начин; па добро, са разумљивим мотивом: зашто су вам потребне ове интриге и зашто, побогу, о њима причате, ви сте тако диван државни слуга, будите као Итачи Учиха из серије „Наруто”: „Није важно колико мрака и сукоба прогута Царство – ја ћу и даље бити Ераст Фандорин из Руске Империје!...”

И како Акуњин етички и стилски представља овај тренутак? Мирно, борбено, надахњујући читаоца светим осећањем јавне дужности. Нека врста класичног патоса златног доба руске царске књижевности. „Чувај част од малих ногу”. Немој да љуљаш чамац, поготово усред геополитичког језера, у коме има још десетак таквих чамаца који само чекају да се један од њих заљуља. Зато, не таласај. Чувај државну тајну.

У том погледу, Акуњин је заиста успео да овлаш евоцира атмосферу, ако не саме Империје и њене аристократске касте, онда бар атмосферу перцепције Империје и аристократа очима самих аристократа тог времена. Или – како би они желели да то изгледа. Еталон државне службе, прилагођен овоме, и ефектан, упечатљив, леп портрет и слика која подстиче читаоца на сличан начин размишљања и деловања...

Међутим, замислимо да је, на пример, Акуњин прочитао у неким новинама, под насловом, рецимо, „Вирусна инфекција”, скандалозну причу о неком модерном обавештајцу који је, такође, дуго истраживао неки злочин, и одједном се испоставило да су у

то умешани моћници (наравно, не рођаци владара већ неки од оних који су недавно страствено пили са њима, зрачећи заједничким осмесима са свих екрана у држави).

И онда, према заплету, испоставило се да је неки други специјалац пажљиво наговестио овом службенику: Ма немој, не треба. Не говори. Не гурај. Не љуљај.

Јесте ли замислили? Сад погледајте већину вама познатих политичких изрека Акуњина, који се расплињава у карикатуралном руском либерализму, и да, и сами ћете одмах извући његову реакцију на такав заплет из стварног живота: „КРВАВИ РЕЖИМ! УГЊЕТАВАЊЕ! КАКО ЈЕ ТО МОГУЋЕ? У БИЛО КОЈОЈ НОРМАЛНОЈ ДРЖАВИ ОВОГА НИЈЕ БИЛО И НЕМА! ВЕРНИ СЛУГА СВОЈЕ ЗЕМЉЕ НАТЕРАН ЈЕ ЋУТИ! О, ТИ, МРСКО АЗИЈАТСТВО РУСКЕ ИСТОРИЈЕ...”

Последњи крик ће, такође, бити карактеристичан. Уосталом, Акуњин је, кажу (Википедија, народ и сам писац), велики јапанолог, познавалац колективног Истока, или бар једног његовог малог дела. И управо овај писац пропагира бизарни и обухватни европски оријентализам, гурнут у сам наслов његовог вишетомног есеја о руској историји: „Између Европе и Азије”. Већ из наслова је јасно који се мотиви налазе у близини историјских и публицистичких вредносних судова аутора кроз све његове књиге. Па чак и овај специфични контекст само потврђује страшну претпоставку: изгледа да Акуњин ништа није разумео чак ни у сопственом познавању Истока.

Хајде да сумирамо главну контрадикцију: једна од Акуњинових најмоћнијих књига показује прилично прагматичан, стоички поглед на историју, политику и државну службу. Поглед који разуме, па чак и прихвата све неизбежне туге и хирове било које државе у било ком периоду историје. У извесном смислу, аутор, вођен убедљивом уметничком атмосфером сопствених дела, чак и промовише такав поглед.

Али сам Акуњин је потпуно лишен таквог погледа. Вероватно му се чини да тај Фандоринов прагматизам и стоицизам, „служба” у својеврсном преламању – постоје и у њему – на пример, већ у спремности да лепо изговори реч „Русија”. Али, овде заиста зависи са чиме упоређујеш: ако Акуњина упоредиш са још карикатуралнијим руским либералом, коме је и сама реч „Русија” одвратна, онда је, на његовом фону, Акуњин снагатор духа и колос рефлексije. Штета је само што овај фон – трепери.

Иван Охлобистин је умесно прекоревало Григорија Чхартисвилија у свом обраћању још 2015. године: „Григорије Шалвовичу, написали сте много добрих књига, али вас је ђаво преварио да се

повежете управо са оним људима које су главни јунаци ваших најбољих књига одушевљено шибали белим рукавицама по њушци... Због чега су ове књиге и биле толико вољене у народу.”

Тада ова порука, изгледа, није стигла до адресата. То је углавном својство руских демократа и бораца за опште добро – они се боре, боре, траже одговорност за речи и дела, али игноришу сваки покушај да допру до себе самих. Ни нормалну праву линију неће повући, иако би се бар једном годишње могло наћи времена.

Па, хајде да овај текст сматрамо још једним апелом. Ми смо стрпљив народ. А за белом рукавицом посежемо тек онда кад уопште нема наде за разумевање. Не, не, Григорије Шалвовичу, немојте мислити да очекујемо да нас разумете. Треба да разумете себе. Или су Григориј и Борис заиста два различита човека? Или чак три? Колико вас има? И колико вас плаћају?

ШТА ТЕ БРИГА ЗА ОНЕ КОЈИ СУ МРТВИ

Пише: Марина Хакимова Гацемајер

У пролеће ове године, на основу русофобије у Европи, талас погрома захватио је гробља совјетских ратних заробљеника и војника Великог отаџбинског рата. На друштвеним мрежама, у групама наших сународника који живе у Немачкој, у Пољској, у балтичким земљама, објављене су фотографије уништених гробова. У то време сам још живела у Немачкој – у малом граду близу Дармштата. Знајући да око 20 километара од мог града постоји војничко меморијално гробље совјетских војника, одлучила сам да га посетим.

До тог места се не може доћи јавним превозом, такси у Немачкој је веома скуп, па сам замолила свог старог немачког пријатеља Бернда, професора музике, веома интелигентну, доброћудну и дружељубиву особу, да ме одвезе аутом.

– О! На корак од совјетског спомен-гробља, ту је сахрањен мој старији брат Петер, који је умро пре 12 година – изненадио се Бернд, тражећи пут на навигатору. – Нисам знао да је немачко гробље поред совјетског!

– Значи, идемо и на гроб твог брата – реаговала сам логично и веома руски.

– Зашто? – зачуди се Немац. И признао је: био је на гробу свог брата само једном – на дан сахране. – Уосталом, идемо.

Целим путем у колима, Бернд је причао о свом брату, који га је практично одгајио, усадио му љубав према музици, научио га да свира гитару, поклонио му први инструмент. Умро је од рака пре